

עבודת האבות

שיחת הרה"ג זלמן ברוך מלמד לפרשת תולדות

הקב"ה מתאוה לתפילתן של צדיקים • יצחק עולה תמימה • מדוע יעקב נשא שתי אחיות? • הריב על בארות יצחק – מאבק רוחני • הצלחה גשמית לישראל – קידוש ה' • הברכות ליעקב – תיקון לקללת הנחש • ריח בגדיו – מעלת פושעי ישראל

הקב"ה מתאוה לתפילתן של צדיקים

נאמר בפרשה:

וְאֵלֶּה תּוֹלְדֹת יִצְחָק בֶּן אֲבִרָהָם אֲבִרָהָם הוֹלִיד אֶת יִצְחָק, וַיְהִי יִצְחָק בֶּן אַרְבָּעִים שָׁנָה בִּקְהָתוֹ אֶת רִבְקָה בִּתְּתוֹאֵל הָאֲרָמִי מִפְּדַן אֶרֶם אָחוֹת לְבֶן הָאֲרָמִי לוֹ לְאִשָּׁה, וַיַּעֲתֵר יִצְחָק לָהּ לִנְכַח אִשְׁתּוֹ כִּי עֲקָרָה הוּא וַיַּעֲתֵר לוֹ ה' וַתֵּהֶר רִבְקָה אִשְׁתּוֹ (בראשית כה, יט–כא).

יצחק התחתן בגיל ארבעים, ועשרים שנה לא נולדו לו ילדים. בעשרים שנה אלו, יצחק מתפלל לריבונו של עולם שיזכה לילדים, ולא זוכה. וצריך להבין מדוע אחרי שיצחק מסר את נפשו בעקידה, הוא צריך עדיין להתפלל שיהיו לו ילדים? זו לא ההתמודדות היחידה, אחר כך הוא צריך גם להתמודד עם הרעב בארץ, הוא חופר בארות וסותמים לו אותם, ורבים אתו על הבארות. לכאורה היה מגיע ליצחק שמאז שמסר את נפשו יקבל מהקב"ה חיים של שלווה, ותהיה לו כל הזמן סייעתא דשמיא ללא התמודדויות נוספות!

התורה מלמדת אותנו כאן, שההתמודדויות שהיו לאבותינו, הן מטרה בעצמה. אמרו חז"ל: למה היו אמותינו עקרות, מפני שהקב"ה מתאוה לתפילתן של צדיקים. התפילה של יצחק היא מטרה. היא לא אמצעי בשביל שיהיו לו בנים, אלא ריבונו של עולם רוצה את התפילה, והקשיים שבאים הם כדי שיתפללו.

רוב התפילות שלנו מורכבות מבקשות. תחילה אומרים ברכות השבח לקב"ה, מסיימים בברכות ההודאה, אך רוב הברכות שבשמונה עשרה הן בקשות. אפשר להסתכל שמטרת הבקשות היא לקבל את השפע האלוף, ובהסתכלות עמוקה יותר צריך להבין שעניינה של התפילה היא להביע שהכול מאת ה'. אנו מתפללים לריבונו של עולם כי הוא זה שיכול למלא את בקשתנו. התפילה מביעה שהקב"ה אחד וממנו הכול ורק אליו יש לפנות.

התפילות הן כנגד הקרבנות, וזה גם עניינם של הקרבנות. המהר"ל מסביר בהרחבה בתחילת נתיב העבודה שלעומת בלעם שמביא שבעה קרבנות, ומוכן להקריב הרבה קרבנות כדי שהקב"ה ישמע לו, עם ישראל מקריב קרבן אחד כדי להביע שריבונו של עולם הוא אחד. זה עניינה של עבודת הקרבנות, להתבטל כלפי הגדולה האלוףית, ולהביע שריבונו של עולם הוא אחד.

כלומר כל הניסיונות שעובר יצחק הם לא עונשים, אלא אתגרים שבונים אותו, שמעלים אותו ממדרגה למדרגה. וכל קושי שאדם נפגש, צריך לראות את הקושי הזה כקושי בונה כדי שאדם יוציא כוחות חדשים מתוכו. כשאדם נתקל בקשיים הוא חייב להתמודד איתם, וההתמודדות איתם מביאה בסופו של דבר כוחות חדשים שלא היו לו לפני כן.

יצחק עולה תמימה

נמשיך בפרשה:

וַיְהִי רָעַב בְּאֶרֶץ מִלְכָּד הָרָעַב הָרֹאשׁוֹן אֲשֶׁר הָיָה בְיָמֵי אַבְרָהָם (בראשית כו, א).

ריבונו של עולם אומר ליצחק: "גור בְּאֶרֶץ הַזֹּאת" (שם ג), לא לרדת מצרימה ולא לצאת מארץ ישראל. אברהם אבינו ירד למצרים, גם יעקב יצא לחוץ לארץ, אבל

יצחק הוא עולה תמימה, הוא במדרגה מיוחדת, הוא לא יוצא מארץ ישראל, ארץ ה'. ארץ ישראל יש בה משהו פנימי, יצחק לא יוצא מהפנימיות, הוא חי רק בארץ ישראל. לא נפגם מאווירה דחוץ לארץ, מטומאת ארץ העמים.

האבות קיימו את התורה

הקב"ה אומר ליצחק:

וַיֹּאמֶר אֶל תֵּרֶד מִצְרָיִם שָׁכֵן בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר אִמְרָא לֵךְ, גֵּוֹר בְּאֶרֶץ הַזֹּאת וְאֶהְיֶה עִמָּךְ וְאֶבְרַכְךָ כִּי לֶךְ וּלְזֶרְעֶךָ אֶתֶּן אֶת כָּל הָאֶרֶצַת הָאֵל... עֵקֵב אֲשֶׁר שָׁמַע אֲבִרָהֶם בְּקִלִּי וַיִּשְׁמֹר מִשְׁמֶרְתִּי מִצְוֹתִי חֻקֹּתַי וְתוֹרֹתַי (בראשית כו, ב-ה)

חז"ל לומדים מהמילים "וַיִּשְׁמֹר מִשְׁמֶרְתִּי מִצְוֹתִי חֻקֹּתַי וְתוֹרֹתַי" שלא רק שאברהם אבינו קיים את כל התורה כולה, מצוות מהתורה ומדרבנן, אלא גם קיים את המשמרת, תקנות דרבנן והגזרות של חכמים (יומא כח:), ויצחק ויעקב ממשיכים את זה. האבות קיימו את כל התורה כולה.

מדוע יעקב נשא שתי אחיות?

נשאלת השאלה: לפי דברי חז"ל שהאבות קיימו את כל התורה כולה, כיצד יעקב אבינו נשא שתי אחיות?

הרמב"ן מבאר (ד"ה 'וישמור משמרת') שהתורה נתנה כדי שעם ישראל יקיים את התורה בארץ ישראל. בחוץ לארץ, אנחנו מקיימים את המצוות כדי לא לשכוח אותם, כדברי הספרי, 'הציבי לך ציונים', כדי שכאשר נבוא בחזרה לארץ ישראל, נדע איך לקיים את המצוות. אם לא ממשיכים את המסורת, אחר כך יש מחלוקות, איך צריכים לקיים, באיזה אופן לקיים, או ששוכחים את המצוות.

בחוץ לארץ, אלו הכנות, חזרות לפני קיום המצוות בארץ. יש מצווה לעשות חזרות והכנות, אבל עצם קיום המצוות הוא בארץ ישראל. יעקב אבינו נשא שתי אחיות בחוץ לארץ, עמרם שנשא את דודתו בחוץ לארץ. האבות שמרו את המצוות בארץ ישראל. אחרי שניתנה התורה, צריכים לקיים את המצוות גם בחוץ לארץ. אך מה שאמרו חז"ל שהאבות קיימו את כל התורה, הכוונה היא בארץ ישראל.

תשובת הרשב"א – יעקב מדרגה מיוחדת

גם הרדב"ז, שחי לפני כארבע מאות שנה, תחילה במצרים, אחר כך בירושלים בתקופת הבית יוסף, נשאל את השאלה הזאת. אף על פי שהוא אומר בתחילת תשובתו שהוא לא כל כך אוהב לעסוק בנושא הזה, בכל זאת הוא עונה:

שאלת ממני אודיעך כוונת הרשב"א, בתשובה על אשר נשא יעקב שתי אחיות. תדע לך, התורה נכונה על שלשה עמודים: האחד הזמן, והשני המקום, והשלישי כלים. הזמן, לא כל הימים אסורים במלאכה כשבת ויום טוב, והמקום, שלא בכל מקום חייבים בתרומות ומעשרות. והכלים לא בכל דבר יוצאים תמורת הלולב והאתרוג, ולא בכל דבר מקריבים בבקר ובצאן בתורים ובבני יונה, ולא כל אחד ראוי להקריב ככהן. ואיני יכול לפרש יותר והמשכיל על דבר ימצא.

זוהי תשובת הרשב"א. צריך להבין תבין מתוך זה למה היה יעקב נשא שתי אחיות. קשה להבין את דברי הרשב"א. מבאר הרדב"ז את דברי הרשב"א:

הנה כפי הנראה מפשט לשונו, מפני שעדיין באותו הזמן לא ניתנה תורה.

אם הכוונה שיש זמנים שחייבים בקיום המצוות ויש זמנים שלא חייבים לקיים המצוות, כי עדיין לא ניתנה תורה, אז למה הרשב"א לא אמר את זה במפורש?

דבר זה לא היה צריך להסתירו ועדיין הקושיא במקומה עומדת, שהרי האבות קיימו את כל המצוות וכל שכן ערוה החמורה, הלכך צריך אני לדעת כוונתו.

ממשיך הרדב"ז וכותב:

הנה אתה אוחז בערפי להוציא מה שאין לי חפץ.

אני לא כל כך אוהב לענות על השאלה הזו, אבל אף על פי כן, כדי שלא להוציאך חלק, ארמוז לך רמיזות עד שתבין דברי הרב.

והוא ז"ל סתם בסוף לשונו שאמר 'ולא ראוי להקריב ככהן', לא הכול ראויים לישא שתי אחיות כיעקב.

הרשב"א רמז שיעקב זה משהו אחר, יעקב הוא מדרגה מיוחדת:

לפי שצורתו חקוקה בכסא הכבוד, כי טעמא כדי שלא ישתמש בשרביטו של מלך, אבל יעקב, נחלה בלי מיצרים.

האיסור של נשיאת שתי אחיות, הוא מפני שאין להשתמש בשרביטו של מלך, אבל ליעקב מותר מה שלאחרים אסור.

והוא משתמש בשתי אחיות לאה ורחל, ואם ידעת למה זכתה לאה להיקבר במערת המכפלה, ורחל בפרשת דרכים, תבין סוד ב' אחיות. כל זה הרמז ידעתי שתמצא בתשובתו של הרשב"א, והוא נתכוון להודיע סוד העניין, אם הוא משכיל.

הרשב"א התכוון בדבריו, שיעקב הוא משהו מיוחד.

האבות השיגו קיום התורה ברוח הקודש

ובאמת אמרו נפש החיים ועוד, שלפני מתן תורה האבות השיגו ברוח קדשם, שהמעשים האלה הם המעשים הנכונים, המעשים האלוקיים, והם נמשכו לקיים אותם. הם הגיעו לזה ממקום פנימי בנפש האלוקית שבתוכם. הם כל כך זככו את עצמם וטיהרו את עצמם, עד שמתוך תוכם הם למדו את התורה והגיעו לקיום המצוות. בהתחלה הם קיימו את כל המצוות ההגיוניות האנושיות, המוסריות, אחר כך כשיותר זככו את עצמם, כבר הבינו את המצוות היותר עמוקות, עד שקיימו את כל התורה כולה. גם לחוקים יש טעמים, אבל הם טעמים נעלמים, אך כשמזככים את הנפש, אז מתגלית הנפש האלוקית הפנימית שבאדם, והם הבינו ברוח קדשם, מה נכון לעשות.

יעקב אבינו הבין ברוח הקודש, שכנסת ישראל צריכה להיבנות משתי האחיות הללו, מארבע אמהות. אבל זה היה אפשרי רק לפני מתן תורה. אחרי מתן תורה, אין לחיות על פי רוח הקודש ולהבין שזה מותר וזה אסור, וזה יביא תועלות, וזה לא יביא תועלות. זה אולי מה שרומז הרשב"א לפי הבנתו של הרדב"ז.

תשובת הרדב"ז – רחל ולאה היו גיורות

הרדב"ז עצמו מפרש לפי הפשט:

נראה לי שאינה שאלה כלל, שהרי הגויים, אין להם אחווה כלל, ואפילו שכפרו בעבודה זרה, וגיירו, מותרות הם לו. שקימא לן מהתורה שמותר לישא שתי אחיות גיורות שהן כתינוקות שנולדו, על כן היה יכול לשאת שתי אחיות.

מכיוון שיעקב אבינו ידע שהן לא בנות אמא אחת, אלא בנות שתי אמהות, יוצא שבעצם לא היה כאן גדר ערוה של איסור. ומי שמתגייר, הוא משתנה, לא קשור עם משפחתו שבעבר, וגם אם כל המשפחה התגיירה, כל אחד כאילו נולד בפני עצמו. זאת אומרת שהאבות קיימו את כל התורה כולה, ואת הקושיא על יעקב אבינו, תירצו הרמב"ן, הרשב"א והרדב"ז שגם זה היה על פי רצון ה'.

הריב על בארות יצחק – מאבק רוחני

בהמשך הפרשה, יצחק הוא הולך לגרר בגלל הרעב. הוא חופר באר ורבים עליה, חופר עוד באר וגם עליה רבים. למה התורה מספרת את זה, זה לא לכבודו של יצחק, לספר שהוא לא מצליח ורבים איתו?

הרמב"ן אומר שאלו רמזים שמעשה אבות סימן לבנים, וכאן רמזים בתי המקדש. הבאר הראשונה היא בית המקדש הראשון שרבו עליה ובית המקדש חרב, הבאר השנייה היא בית המקדש השני, ורבו עליה וחרב. והבאר השלישית זה בית המקדש השלישי שיבנה במהרה בימינו והוא יתקיים לתמיד.

השפת אמת מסביר שהמים שמצאו אלו מים רוחניים, זה תיאור של מאבק רוחני שהיה בין אנשי גרר לבין יצחק ועבדיו. אלו דרשות.

בפשט רבו על הבארות. אני רוצה לומר שהפשט, עומק הפשט זה הדרש. יצחק אבינו הולך בדרך מיוחדת. הוא לא מתבולל בין אנשי גרר, אלא הולך בדרכו המיוחדת של אברהם. זה מפריע לאנשי גרר, הוא לא חלק מהם, אז הם רבים איתו. הם רבים על הבאר, ובעצם הם רבים אתו מפני שמפריע להם שהוא הולך בדרך אחרת, שהוא

מזכיר את שם ה', משפיע על אנשים שיקבלו עליהם עול מלכות שמים, ומכניס אותם תחת כנפי השכינה. הם רבים אתו, על באר אחת ורבים אתו על באר אחרת. הם לא יכולים לקבל את הדרך שלו. המריבות עם יצחק, הם מריבות על הדרך שלו. כמו שעם עם ישראל בכל הדורות, רבים בעניינים מעשיים ובעצם רבים על הדרך המיוחדת שלו, שהם לא חלק מכולם.

כשיצחק כל כך מצליח, אבימלך אומר לו: "לָךְ מֵעַמְּנוּ כִּי עֲצַמְתָּ מִמֶּנּוּ מְאֹד" (בראשי כו, טז). בדרך כלל כל מדינה מעוניינת מאד שאנשים עשירים יישארו בה, הכלכלה מתרחבת. אם יצחק מצליח, אדרבה שיהיה פה, ישקיע, יקים מפעלים, וכולם ירוויחו מזה, למה אבימלך מגרש אותו - מכיוון שיצחק הולך בדרך אחרת, הוא לא חלק מהם. הם לא רוצים אותו. זאת אומרת שהמאבק הגשמי הוא בעצם מאבק רוחני. הוא לא מאבק על בארות, אלא המאבק הוא שהם לא רוצים כאן אדם שונה מהם, אדם שמשפיע שילכו בדרך שלו. זהו עומק המאבק.

כל מה שהאבות עשו, היה עבודת ה'. חז"ל אומרים שהאבות הם המרכבה. הם נושאים את שם ה' בעולם. הם היו כל כך דבוקים בריבוננו של עולם, שכל דבר שהם עשו, היה מכון לשם שמים, חפרו באר, להופיע את השפע האלוקי שיש בעולם. הם חיו חיי אמונה כמו שחז"ל אמרו לנו, כפי שלמדנו בפרשה הקודמת, שיפה שיחתן של עבדי אבות יותר מתורתן של בנים, כי מה שעשו עבדי האבות זה הכול תורה, הכול עבודת ה'. כל הדברים של חולין, כל הדברים הגשמיים, כל האכילה, כל השתיה, הכול זה עבודת ה'.

הצלחה גשמית לישראל – קידוש ה'

אנחנו ממשיכים בפרשה. יצחק מברך את יעקב ברכות גשמיות. "מטל השמים ומשמני הארץ", באמת אלו לא ברכות גשמיות, כי כמו שאמרתי, כבוד שמים מופיע על ידי האבות. האבות נושאים את שם ה' בעולם. כל הצלחה שלהם, זה כבוד שמים. אומר יצחק ליעקב, אני מברך אותך שתצליח בכל הדברים הגשמיים, כי זה כבוד שמים. כשעם ישראל מצליח בצדדים הגשמיים, ועם ישראל הם בניו של הקב"ה, זה קידוש ה'.

הקב"ה בחר בעם ישראל, ועם ישראל הוא נושא את שמו של הקב"ה בעולם, לכן כל הצלחה של עם ישראל היא קידוש ה'. ואם יש כישלון חלילה וחס, זה ההפך מקידוש ה'. כשישראל יוצאים לגלות, מתחלל שמו של הקב"ה. כשישראל נמצאים בקשיים, מתחלל שמו של הקב"ה. כי הקב"ה קשר את שמו בישראל. שם ה' בעולם מופיע על ידי אבות האומה, וככל שהם מצליחים יותר, כבוד ה' מופיע יותר. הברכות הגשמיות הן ברכות של קידוש ה'. יצחק למעשה אומר: אתה יעקב אבינו, ממשיך את הדרך שלי, אתה ממשיך לשאת את שם ה' בעולם, ומכיוון שכך, הצלחותיך הן קידוש ה'. אז אני מברך אותך, בטל השמים ושמי הארץ. כל הברכות שאני מברך, הן ברכות של קידוש ה'.

אפשר לומר שיצחק אבינו בירך את יעקב עוד ברכות, כי מלשון התורה רואים שיצחק בירך את יעקב שלוש פעמים. בתחילה:

וַיֵּגֶשׁ יַעֲקֹב אֶל יִצְחָק אָבִיו וַיִּמְשְׁהוּ וַיֹּאמֶר הִקְלָ קוֹל יַעֲקֹב וְהִדִּים יָדֵי עֶשָׂו
וְלֹא הִפִּירוּ כִּי הָיוּ יָדָיו עֶשָׂו אָחִיו שְׁעָרַת וַיִּבְרָכֵהוּ (בראשית כז, כב-כג).

אחר כך כתוב:

וַיֹּאמֶר אֵלָיו יִצְחָק אָבִיו גֵּשׁ נָא וּשְׁקָה לִי בְנִי וַיֵּגֶשׁ וַיִּשָּׁק לוֹ וַיִּרַח אֶת רִיחַ
בְּגָדָיו וַיִּבְרָכֵהוּ (שם כז).

ואחר כך בירך אותו:

וַיֹּאמֶר רְאֵה רִיחַ בְּנִי כְרִיחַ שְׂדֵה אֲשֶׁר בָּרַכְוּ ה': וַיִּתֵּן לָהּ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם
וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ, וְרֹב דָּגָן וְתִירֹשׁ (שם כז-כח).

הברכות ליעקב תיקון לקללה לאדם הראשון

הזוהר אומר שהברכות שיצחק מברך את יעקב, הן תיקון לקללה שהקב"ה קילל את הנחש ואת האדמה, אחרי חטא אדם הראשון.

אדם הראשון חטא, ובכך עשה שבר גדול בעולם, כיוון שהוא היה המקור של כל האנושות כולה. טוב ורע התערבבו בתוך המציאות, והחטא הזה גרר לחטאים של דור המבול, ולחטאים של דור הפלגה. כתוב "אשר בנו בני האדם", הם המשיכו את

החטא של אדם הראשון, עד שבא אברהם אבינו והתחיל לתקן את הקלקול הזה של חטא אדם הראשון. הוא עשה את התיקון הראשון, ואחר כך בא יצחק והוסיף ותיקן, יעקב כבר תיקן תיקון מושלם מבחינה מסוימת, וכל הדורות אנחנו עובדים על התיקון הכללי. וזה מה שאומרים חז"ל שהדמות של יעקב אבינו היא כמו דמות אדם הראשון. זאת אומרת שהוא כמו אדם הראשון לפני החטא. והגיע הזמן להחזיר את הברכה לעולם, להחזיר את הברכה למי שראוי לברכה. ולהשאיר את הקללה לנחש שהוא רימה.

כיוון שכך, סדר התיקון הזה היה צריך להיות כמו שהיה הקלקול. הקלקול היה על ידי רמאות. הנחש רימה את חווה ואת האדם, ובערמה הוא בא לפתות אותם ולהכשיל אותם, אז התיקון, היה צריך להיות גם כן בערמה. יעקב בא בערמה ומקבל את הברכה מיצחק. הקלקול היה על ידי חוה, על ידי אשה, התיקון גם כן צריך להיות על ידי אשה. רבקה אמנו היא עשתה את עבודת התיקון. מי שקלקל צריך לתקן, יש כאן איזה גלגול שבא לתקן את מה שהיה בתחילה.

הזהר אומר (תולדות קמ"ג ע"א), שהברכות הם ממש כנגד הקללות שה' קילל את האדמה:

'משמני הארץ'. אמר רבי יוסי: כל הברכות מצד חלקו של יעקב. בא וראה, מה כתוב לאדם, "כי שמעת לקול אשתך ארורה האדמה בעבורך" שלא תעשה פירות כראוי, כנגד זה באה הברכה 'משמני הארץ'. כנגד "בעיצבון תאכלנה", נאמר "מטל השמים". כנגד "וקוץ ודרדר תצמיח לך", נאמר "ורוב דגן ותירוש". כנגד 'בזיעת אפך תאכל לחם', "יעבדוך עמים וישתחוו לך לאומים", הם יעבדו בשבילך, כמו שנאמר "ובני נכר איכריכם וכורמיכם". הקללות נשארות על נחש, ומי שממשיך את מעשי הנחש, זה היה עשו.

ממש יש כאן תיקון לקללות שהתקלל אדם הראשון בגלל החטא. ואם תשאל למה יצחק טעה כביכול ורצה לברך את עשו שלא מגיע לו הברכה - יש כאן לימוד מיוחד שהתורה מלמדת אותנו, שהקב"ה שומר על הצדיקים שלא יחטאו, אפילו שהם טועים הוא מכוון אותם לכיוון הנכון. יצחק היה עלול לטעות, והקב"ה מכוון את הדברים. יש כאן לימוד שיצחק כל הזמן מושגח שתמיד יישאר במקום הגבוה.

יש כאן עוד צד, הברכה הייתה מוכרחת להגיע ליעקב, ולמרות הסיבוך, המציאות מסתובבת כך שהברכה תגיע למי שצריך לקבל את הברכה. זה נותן יותר כוח לברכה, מאשר כשאין את הקושי הזה.

ריח בגדיו – מעלת פושעי ישראל

בסיום דברינו, נביא את המדרש הידוע והמחזק שתמיד צריך לחזור עליו. על הפסוק 'וירח את ריח בגדיו', דורשים חכמים (בראשית רבה סה, כב מתורגם), אל תקרי בגדיו אלא בוגדיו, הבוגדים של ישראל, כגון יוסף משיתא, ויקום איש צרורות:

כשהגויים כבשו את בית המקדש, פחדו להיכנס, ורצו שיכנס מישהו מהיהודים, והבטיחו ליוסף שהדבר ראשון שהוא מוצא, יהיה שלו. יוסף משיתא נכנס והוציא את המנורה, אמרו לו: זה לא מתאים לך, אין דרכו של הדיוט להשתמש בזו, רצו שייכנס שוב, לקחת חפץ אחר, אמר להם: פעם אחת עשיתי עבירה, אני לא נכנס פעם שניה. הבטיחו לו נוותר לך על המכס לשלוש שנים, לא קיבל, ואמר: לא די שהכעסתי לאלוקי פעם אחת, אלא שאכעיסנו בפעם השנייה. מה עשו לו, נתנו אותו בחמור של חרשים והיו מנסרים בו, היה מצווח ואומר וי אוי שהכעסתי לבוראי.

יוסף משיתא, היה כנראה מהאנשים שהיו על הגבול, שהסכימו להיכנס לתוך בית המקדש, זאת אומרת, אנשים שהיו רפורמים, ליברלים, והוא נכנס לבית המקדש, ופתאום תקפה אותו תחושה אני יהודי, איך אעשה את הדבר הנורא הזה?! ואז אף על פי שבהתחלה הוא היה יחד עם השונאים, פתאום הופיע הלב היהודי בלב המקולקל הזה, שהיה לכאורה מקולקל, והוא מסר את נפשו ולא רצה להיכנס לבית המקדש והם הרגו אותו ביסורים.

עוד סיפור והוא על יקום איש צרורות:

יקום איש צרורות היה בן אחותו של ר' יוסי בן יועזר איש צרידא.

ממערב לבית אל יש מקום שנקרא סורדא, יכול להיות שזה צרידא של רבי יוסי בן יועזר, ויקום איש צרורות, היה בן אחותו.

יקום רכב על סוס בשבת, ובאותו זמן לקחו את רבי יוסי בן יועזר להריגה על זה שהוא הרביץ תורה בישראל, אמר לו בן אחותו: אתה עכשיו קשור בקורה, תראה איך האדון שלך - הקב"ה, שומר עליך, ואיך האדון שלי - האליל, שומר עלי. אמר לו רבי יוסי בן יועזר: אם כך למכעיסיו, קל וחומר לעושי רצונו.

אם אתה זוכה שנותנים לך הרבה כבוד, כמה גדול יהיה הכבוד שיינתן לי, שאני משתדל לעשות רצונו של הקב"ה.

שואל אותו בן אחותו: יש מי שעושה רצונו של הקב"ה יותר ממך? אמר לו: ואם כך לעושי רצונו, קל וחומר למכעיסיו.

אם אני עושה רצונו, ומקבל כזאת העמדה לדין, שהקב"ה כל כך מקפיד עלי, אז כמה עונשים יקבל מי שלא עושה את רצונו של הקב"ה. ר' יוסי בן יועזר היה מאמין גדול שכל מה שקורה הכול לטובה. למרות שהמציאות העובדתית היא לא כזאת, יקום מקבל שכר והוא לא, אבל הוא מאמין ויודע שריבונו של עולם מנהל את העניינים, ומי שמכעיס את ה' נענש, ומי שעושה רצונו מקבל שכר. אם אנחנו רואים שגם למכעיסיו נותן שכר, אז בוודאי שלעושי רצונו ייתן שכר כהנה וכהנה, למרות שהמציאות הזמנית היא שונה מהמציאות הרחבה הכללית. שומע יקום איש צרורות שהיה כופר, התרחק, ועזב את התורה, הוא שומע את האמונה העצומה של יוסי בן יועזר איש צרידא, שהייתה כל כך בטוחה, כל כך חזקה ו"נכנס בו הדבר כארס של עכנאי". הדברים חדרו לתוך לבבו כמו ארס של נחש. הוא נבהל מהמצב שלו. התחרט, והצטער והחליט למות על קידוש ה', בעצם התאבד. ואמר שמגיע לו ארבע מיתות בית דין:

הלך וקיים בעצמו ארבע מיתות בית דין סקילה, שרפה, הרג וחנק, מה עשה? הביא קורה נעצה בארץ, וקשר בה נימא (לתלות את עצמו) וערך העצים מלמטה, והקיפן גדר של אבנים, ועשה מדורה לפניה ונעץ את החרב באמצע. הצית את האור תחת העצים מתחת האבנים ונתלה בקורה ונחנק וקדמתו האש, נפסקה הנימה, נפל לאש קדמתו חרב ונפל עליו גדר ונשרף.

נתנמנם רבי יוסי בן יועזר איש צרידה וראה מיטתו פורחת באוויר. אמר בשעה קלה קדמני זה לגן עדן."

יקום בשעה אחת חזר בתשובה הכי גדולה שייכולה להיות, והקדים את ר' יוסי לגן עדן. המדרש הזה מלמד אותנו כמה דברים, דבר ראשון, כשאדם מלא אמונה, הוא רואה אחרת את כל המציאות. הוא רואה הצלחות של גויים והוא שמח. אם הם מצליחים אנחנו בוודאי נצליח, אף על פי שזה לא כך כרגע במציאות. כמו שרבי עקיבא רואה את רומי עם כל הצלחותיה והוא שוחק, רואה שועל שנכנס לבית קדשי הקדשים והוא שוחק, הוא רואה לעומק, הוא רואה את הדברים במבט ארוך, במבט שלם, לא במבט של כאן ועכשיו. אותו הדבר, רבי יוסי בן יועזר איש צרידה, רואה טובתם של רשעים, אז לצדיקים על אחת כמה וכמה, הוא רואה שיש קשיים לצדיקים, אוי ואבוי מי יודע מה יהיה לרשעים... זו הסתכלות עמוקה.

דבר שני, אנו לומדים מהמדרש הזה על גדולתם של בעלי תשובה. אדם יכול לעבור על החיובים שחייבים עליהם ארבע מיתות בית דין, ויכול להיות שלא פעם אחת ולא פעמיים, ובבת אחת יכול להתהפך, ומוחלים לו על הכול. עולה למרומים למקום שאין בריה יכולה לעמוד שם. לומדים מכאן על הכוח של התשובה, בבת אחת לעשות את המהפך הפנימי הזה. חז"ל אמרו לנו כמה פעמים שלפעמים בשעה אחת, אדם נעשה בן עולם הבא. זו הגדולה של בעלי תשובה. כל קלקול אפשר לתקן. כמו שאפשר לקלקל, אפשר לתקן. והתיקון הוא הרבה יותר חזק ועוצמתי.

שבוע טוב לכולם, ושהשבועות הבאים עלינו לטובה, יהיו שבועות של שקידה והתעלות מעלה מעלה בעזרת ה' יתברך.

השיחה נמסרה בשנת התשפ"א

לקבלת שיחה שבועית במייל או בוואטסאפ,

שלחו הודעה לכתובת bogrim@yeshiva.org.il, או למספר 0547881227

ניתן לצפות בשיחה באתר ישיבה - www.yeshiva.org.il

השיחה השבועית משודרת בשידור חי במוצאי שבת, כשעה לאחר צאת השבת

ניתן להאזין בשידור חי גם דרך חיוג לטלפון 02-6643149 שלוחה 11